

LIBRIS

We know
books

BETTANY HUGHES

**CELE ȘAPTE
,
MINUNI
ALE
LUMII ANTICE**

**CETATEA DE SCAUN
EDITURA**

CUPRINS

Hărți.....	9
CRONOLOGIE.....	20
PREFAȚĂ.....	29
CAPITOLUL 1 Marea Piramidă de la Giza c. 2550/2540 î.Hr.	41
CAPITOLUL 2 Grădinile suspendate ale Babilonului c. 690-550 î.Hr.	87
CAPITOLUL 3 Templul lui Artemis din Efes c. 550 și c. 340 î.Hr.	123
CAPITOLUL 4 Statuia lui Zeus din Olimpia c. 430 î.Hr.	187
CAPITOLUL 5 Mausoleul din Halicarnas 351 î.Hr.....	227
CAPITOLUL 6 Colosul din Rodos 302/292 î.Hr.	265
CAPITOLUL 7 Farul din Alexandria c. 297 î.Hr.	295
CONCLUZII	323
POST-SCRIPTUM Marea Bibliotecă din Alexandria.....	327
O NOTĂ DESPRE ALTE MINUNI.....	330
MULȚUMIRI	331
BIBLIOGRAFIE.....	333
NOTE.....	355
Lista ilustrației	374
Planșe	376
Indice	378

CRONOLOGIE

î.Hr.

8000 vinul este produs pentru prima dată în Asia.

5500 mierea este pentru prima dată colectată în estul Mediteranei.

3100 membrii familiei regale egiptene sunt îngropați într-un sit de la Abydos.

2800 mormintele regale egiptene sunt mutate la Saqqara.

2589-2566 domnia regelui Khufu.

2540 este construită Marea piramidă de la Giza (piramida lui Khufu).

2520 este construită piramida lui Khafra.

2490 este construită piramida lui Menkaure.

2120 sfârșitul cultului religios al lui Khufu ca Mare Rege.

2000 eunucii devin parte a culturii asiriene.

1700 se spun pentru prima dată povești despre Marile Ziduri din Babilon.

1680-1120 hitiții stăpânesc teritoriile din Turcia modernă, nordul Iranului și al Irakului.

1600 dispar creaturile enorme, asemănătoare bătlanilor.

1500 conducătorii Egiptului încep să fie numiți faraoni.

1300 eunucii din Asiria încep să dețină poziții înalte.

1250 palatul din epoca bronzului din Kydonia, în Creta, este afectat de cutremure.

900 Hecate este în acest timp venerată în Templul lui Artemis din Efes.

900-800 nucile și măslinile apar în Peloponez.

900-500 Epoca fierului în Grecia.

776 primele Jocuri olimpice; Zeus este venerat la Olimpia.

732-626 Imperiul neo-asirian ocupă Babilonul.

722 dinastul caldeean Marduk-apla-iddina II preia Babilonul de la regele asirian Salmanasar V.

710 regele neo-asirian Sargon II recucerește Babilonia de la caldeeni.

705-703 prima domnie a regelui asirian Sennacherib.

703 dinastul caldeean Marduk-zakir-shumi II îi incită la revolte pe elamiți și babilonieni, răsturnând stăpânirea lui Sennacherib în sud Babiloniei.

Dinastul caldeean Marduk-apla-iddina al II-lea îl detronează pe Marduk-zakirshumi II.

Sennacherib pornește spre Babilon pentru a-i învinge pe rebeli. Babilonul se predă. Ca semn al victoriei, Sennacherib îl numește pe Bel-ibni rege vasal în Babilon.

700 este construit templul arhaic al lui Artemis din Efes; sanctuarul lui Zeus din Olimpia se mărește, pe măsură ce oamenii donează obiecte personale; se sapă puțuri temporare pentru a furniza apă pelerinilor și vizitatorilor la Jocurile Olimpice.

Sennacherib îl detronează pe Bel-ibni și îl numește pe fiul său, Ashur-nadin-shumi, ca rege vasal al Babilonului.

694 descrierea palatului și grădinilor din Babilon pe cilindrul prismatic al lui Sennacherib.

Fiul lui Sennacherib, Ashur-nadin-shumi este capturat și executat de elamiți.

Babilonianul Nergal-ushezib este încoronat rege peste babilonieni.

693-689 dinastul caldeean Mushezib-Marduk conduce Babilonul.

690-550 Grădinile suspendate ale Babilonului.

689 regele Sennacherib atacă și distruge Babilonul atât ca răzbunare pentru moartea fiului său, cât și ca pedeapsă pentru mulți ani de rebeliuni.

689-681 a doua domnie a lui Sennacherib în Babilonia.

681-669 domnia lui Esarhaddon.

669 zidurile Babilonului sunt descrise ca o minune de către regele asirian Assurbanipal.

668-648 Assurbanipal îl numește pe regele vasal Shamash-shum-ukin conducător al Babilonului.

648-646 a doua domnie a lui Assurbanipal, în urma recapturării Babilonului.

653 regele Tennemu este înfrânt în bătălia de la Ulai.

626 rebelul babilonian Nabopolassar îl învinge pe regele neo-asirian Sinsharishkun, instaurând o dinastie neo-babiloniană în Babilon.

612 Ninive este atacat de o alianță formată din babilonieni, mezi și alți aliați.

609 Nabucodonosor I participă la campania de înfrângere decisivă a asirienilor, conduși de Ashur-uballit, la Harran.

605-562 domnia lui Nabucodonosor II.

605 regele Nabucodonosor II triumfă în bătălia de la Karkemish.

604-562 conform lui Berossus, grădinile suspendate sunt construite de regele babilonian Nabucodonosor II pentru soția sa, Amytis.

597 Nabucodonosor II îl aduce pe regele din Iudeea și alți prizonieri evrei în Babilon.

593 Nabucodonosor II aduce întreaga populație evreiască în Babilon.

585 Cressus atacă Efesul.

580-570 începe construirea unei noi versiuni a Templului lui Artemis din Efes.

560-546 domnia regelui Cressus.

557 regele Servius Tullius construiește un templu al zeiței Artemis la Roma, după modelul celui din Efes.

550 templul arhaic al lui Artemis este în mare parte finalizat.

539 Babilonul este cucerit de perși.

522 Zeus este recunoscut pe scară largă ca patriarh al Panteonului olimpic.

500-450 Războaiele medice între greci și perși.

500-400 „Epoca de Aur” a Atenei, dezvoltarea democrației ateniene.

474 Pindar compune Odele olimpice.

471-456 este construit Templul lui Zeus la Olimpia.

460 *Rugătoarele* de Eschil este interpretată la Dionysia din Atena.

459 pace în Persia.

456 templul lui Zeus din Olimpia este finalizat.

447 începe construcția Partenonului.

438 ateniienii amplasează statuia Atenei, realizată de Fidias, pe Acropole.

438-432 este realizată statuia lui Zeus din Olimpia.

436 a optzeci și șasea Olimpiadă.

432 Partenonul este finalizat la Atena; Fidias se întoarce la Atena.

431-404 Războiul Peloponesiac.

430 statuia lui Zeus din Olimpia este finalizată.

Templul clasic al lui Artemis de la Efes este finalizat. *Istoriile* lui Herodot și *Istoria războiului peloponesiac*, a lui Tucidide, sunt finalizate.

430-428 ciuma la Atena.

420 nașterea regelui carian Hekatomnus; Sparta atacă orașul Lepreum în timpul Olimpiadei.

416 Alcibiade câștigă cursa cu care, de la Jocurile Olimpice.

408 se înființează orașul Rodos.

400 Xenofon vizitează Babilonul; artista Timarete pictează unul din panourile statuii lui Artemis din Efes.

377 Mausolos urcă pe tronul Cariei; Liga a II-a ateniană este fondată, cu Rodos ca membru fondator.

377-353 domnia regelui carian Mausolos.

370 Mausolos mută capitala de la Milas la Halicarnas.

361-351 mausoleul din Halicarnas este construit.

360 Mausolos ocupă teritoriul Licie, de-a lungul coastei Turciei moderne.

356, 20-21 iulie, se naște Alexandru cel Mare. Herostratus arde Templul lui Artemis din Efes.

353 moare Mausolos.

351 mausoleul din Halicarnas este finalizat; Artemisia moare și este îngropată în mausoleu, alături de soțul ei.

340 începe construcția noului Templu al lui Artemis din Efes. Ambasadorii din Persia vizitează curtea lui Filip II al Macedoniei, de la Pella.

338 bătălia de la Cheroneea; Statuia criselefantină a lui Alexandru cel Mare este amplasată în Sanctuarul de la Olimpia.

336-323 domnia lui Alexandru cel Mare; ocupă un teritoriu vast până în India.

335 Alexandru cel Mare demontează turnul zigguratului din Babilon.

334 Alexandru cel Mare vine la Efes, pretinzând că ar trebui să fie protector al noului Templu al lui Artemis. Alexandru cel Mare vizitează Caria și Mausoleul din Halicarnas.

332 Rodos capitulează în fața lui Alexandru cel Mare cu o delegație formată din 10 nave, la Tyr.

331, 7 aprilie, Alexandria este oficial fondată.

323, 11 iunie, moartea lui Alexandru VII al Macedoniei (Alexandru cel Mare) în Babilon. Începe reconstrucția Templului lui Artemis din Efes.

310 Prințul Antigonid Demetrius Poliorcetes, mai târziu Demetrius I, devastează Babilonul.

306 Roma începe să arate interes politic și militar pentru lumea elenistică.

305-304 asediul Rodosului de către Antigonus I și Demetrius Poliorcetes.

304 sunt vândute arme care, mai târziu, finanțează construcția Colosului din Rodos.

- 297 începe construcția Farului din Alexandria.
- 297-292 construcția Farului din Alexandria.
- 292 Colosul din Rodos este construit.
- 290 Berossus susține că Grădinile suspendate ale Babilonului există în interiorul zidurilor palatului.
- 283-282 Eusebiu, episcopul Cezareei, susține că începe construcția Farului din Alexandria.
- 283-282 domnia lui Ptolemeu II asupra Alexandriei și a provinciei Egipt.
- 280 construcția Colosului din Rodos este finalizată. Biblioteca din Alexandria este fondată.
- 250 Callimah compune *Aetia* în Alexandria.
- 228 Rodos este devastat de un cutremur; Colosul este distrus.
- 200 Rodos se aliază cu romanii.
- 167 Antioh IV jefuiește Templul lui Solomon din Ierusalim, redenumindu-l Templul lui Zeus Olimpianul și ridică o statuie a lui Zeus. Rodos se distanțează de Roma. Roma transformă Delos într-un port liber, ca pedeapsă pentru Rodos.
- 150 este întocmită lista cu cele șapte minuni *Laterculi Alexandrini*.
- 146 jefuirea Corintului de către Lucius Mummius; el pune prada de război pe zidurile Templului lui Zeus din Olimpia.
- 140-100 Antipater din Sidon compune poemul *Minunile*, la Roma.
- 133-129 Efesul este încorporat în provincia romană Asia și devine capitală.
- 84 Efesul își pierde libertatea.
- 71 Lucullus vorbește despre *venationes* (lupte între oameni și animale) care au loc în Efes.
- 60 Diodor din Sicilia scrie *Bibliotheca Historica*.
- 48-47 războiul din Alexandria; focul pus de trupele lui Cezar distruge Biblioteca din Alexandria.
- 46 Arsinoe, sora vitregă a Cleopatrei VII, se adăpostește în Efes, fiind exilată acolo de Cleopatra.
- 41 Marc Antoniu sosește la Efes, îmbrăcat ca Dionysos-Bacchus.
- 33-32 Cleopatra și Antoniu ierneză la Efes.
- 30 moartea faraonului ptolemaic Cleopatra VII în Alexandria.
- 29 Strabon este martor la riturile lui Artemis la Efes.
- 25 Strabon vine la Alexandria.

1 un grec, pe nume Antipater, în serviciul lui L. Calpurnius Piso, scrie o relatare oculară a celor Șapte Minuni.

23 părți din Templul lui Artemis sunt distruse de un cutremur.

42 împăratul Caligula ordonă să fie înlocuit capul lui Jupiter cu propriul lui cap. Caligula este asasinat.

50 Statuia lui Mercur este ridicată de Zenodor.

52 Pavel vine la Efes.

55 Pavel vine la Efes pentru a doua oară.

67 Împăratul Nero concurează la Jocurile Olimpice.

75 Sculptura lui Nero este ridicată; este restilizată ca o sculptură a zeului soare, deoarece Nero a fost dezonorat.

79 Tiberius Claudius Balbilus este onorat la Efes cu Jocuri ce-i poartă numele.

Erupția vulcanului Vezuviu care îl ucide pe Pliniu cel Bătrân.

81-96 Domnia lui Domitian.

95 Ioan se întoarce la Efes, moare și este îngropat cu fața spre Templul lui Artemis.

96-98 domnia lui Nero.

104 riturile lui Artemis devin mai complexe, atrăgând mai mult adepți.

112-113 istoricul Tacitus este guvernator al provinciei Asia.

120 biblioteca lui Celsus este finalizată și este deschisă publicului.

126-128 împăratul Hadrian mută colosul dedicat zeului soarelui, Sol, în propriul său templu, chiar în afara Amfiteatrului Flavian.

153 Anatolianul Peregrinus Proteus îl atacă pe popularul filantrop Herodes Atticus și este nevoit să se ascundă, de o mulțime furioasă, în Templul lui Zeus de la Olimpia.

160 Pausanias scrie *Călătorie în Grecia*.

162 Romanii prelungesc festivalul în cinstea lui Artemis ca recompense pentru ofensa adusă de un roman care desfășura afaceri în acele zile sfinte.

190 Primul Sinod de la Efes.

192 domnia lui Commodus.

200 cea mai veche inscripție muzicală greacă completă care a supraviețuit la Aydin, lângă Efes, aparținând lui Seikilos.

250 Împăratul roman Decius începe persecuția împotriva creștinilor.

262 al doilea incendiu al Templului lui Artemis din Efes, cauzat de un cutremur care a mișcat grinzile acoperișului. Acestea au căzut în focul din altar.

267 triburile herulilor din nordul Germaniei invadează Olimpia, transformând Templul lui Zeus într-o fortăreață.

272 Împăratul roman Aurelian dă foc cartierului din Alexandria unde se aflau ruinele Bibliotecii din Alexandria.

280 un cutremur afectează Templul lui Zeus din Olimpia.

300 autorul creștin Epifanie de Salamina scrie despre Far.

320 o serie de cutremure zguduie Farul.

393 Jocurile Olimpice sunt interzise de împăratul Imperiului roman de răsărit, Theodosius I.

394 ultima descriere a Colosului, ca fiind în picioare.

401 sfârșitul cultului lui Artemis în ruinele Artemisionului din Efes. Împăratul Constantius II ordonă îndepărtarea tuturor statuilor păgâne din întreg imperiul. Demeas dărâmă statuia lui Artemis din centrul orașului Efes.

420 statuia lui Zeus Olimpianul este expusă lângă o cisternă de apă din Constantinopol.

424 Theodosius II ordonă vandalizarea Sanctuarului lui Zeus.

426 incendiu în așezarea de la Olimpia.

431 are loc al doilea Sinod de la Efes.

435-451 Templul lui Zeus de la Olimpia este transformat într-o biserică bizantină.

449 are loc al treilea Sinod de la Efes.

475 incendiu la Palatul lui Lausus din Constantinopol.

476 statuia lui Zeus Olimpianul este distrusă de un incendiu.

531 imagini ale Farului apar pe mozaicurile Bisericii Sf. Ioan Botezătorul din Jerash, Iordania.

532 serie de revolte și incendii în Constantinopol.

535-550 meșteșugarii locali de mozaicuri adaugă Farul într-un panou de cincizeci de imagini într-o biserică construită de episcopul Makarios în deșertul Calansho, din centrul Libiei.

551 Templul lui Zeus din Olimpia este distrus de un tsunami violent.

614 un cutremur și Sasanizii distrug Templul lui Artemis.

646 arabii ajung în Alexandria.

653 se pare că resturile Colosului din Rodos sunt vândute de un comerciant evreu de fier vechi.

700 primul turist occidental, temerarul anglo-saxon Willibald, vizitează Efesul. *Nomos Rhodion Nautikos* este elaborat la Constantinopol.

832 Califul Abbasid al-Ma'mun forțează intrarea în Piramida lui Khufu.

944 Al Masudi descrie bijuteriile de pe fundul mării din jurul Farului ca fiind „aruncate de Alexandru cel Mare”.

956 un cutremur zguduie Farul din Alexandria.

1110-1117 Abu Hamid al-Gharnati vizitează Alexandria.

1154 Al-Idrisi vizitează Alexandria.

1166 el-Belawi explorează Farul.

1200 în Bazilica San Marco din Veneția este reprodus Farul, pe tavanul Capelei Zen.

1204 jefuirea Constantinopolului.

1244 Portul din Efes se colmatează.

1303, 8 august, cutremurul din estul Mediteranei distruge Farul din Alexandria și slăbește pietrele Marii Piramide de la Giza.

1311 este ridicată turla catedralei din Lincoln.

1326 Abu Abd Allah Mohammed Ibn Battuta vizitează Farul și, se pare, că reușește să ajungă la ușă.

1394-1395 Niccolo di Martino menționează Colosul din Rodos străjuind la intrarea în port.

1400 Mausoleul din Halicarnas este în mare parte o ruină din cauza unei serii de cutremure.

1402 Cavalerii cruciați din Rodos sosesc la Halicarnas pentru a începe construcția Castelului Sf. Petru, pe locul palatului lui Mausolos.

1437 finalizarea zidurilor Castelului Sf. Petru.

1477 Qait Bey construiește o fortăreață pe amprenta Farului.

1494-1522 pietre din ruinele Mausoleului din Halicarnas sunt folosite pentru a întări Castelul din Bodrum împotriva atacului otoman.

1522 Castelul din Bodrum este predat; Comandantul de la Tourette vizitează situl mausoleului.

1624 Conte englez de Arundel îl trimite pe reverendul William Petty într-o misiune de a aduna antichități din Asia Mică, în special din Efes.

1639 John Greaves finalizează primul studiu sistematic al Marii Piramide.

1699 Colley Cibber scrie despre Herostratus care a dat foc Templului lui Artemis.

1748-1749 Contele James Caulfield are desene ale reliefului Amazonomahia, preluate din Mausoleul din Halicarnas, în Castelul Sf. Petru.

1765 Nathaniel Davison se târăște în interiorul piramidei lui Khufu până la mansarda din piatră de deasupra camerei regelui.

1766 situl de la Olimpia este descoperit.

1818 Percy Bysshe Shelley publică poemul „Ozymandias”.

1820 Giovanni Battista Caviglia sapă în Piramida lui Khufu, inaugurând trendul european de explorare a piramidelor.

1830 Templul lui Zeus de la Olimpia este descoperit.

1830-1857 Moscheea de alabastru a lui Muhammad Ali Pasha este construită în Cairo, folosind blocuri de piatră din Marea Piramidă.

1840 este săpat Templul lui Artemis.

1844 Stratford Canning pune în aplicare un plan de săpături arheologice în Bodrum.

1858 este publicat primul album fotografic despre Egipt.

1863-1875 John Turtle Wood începe să sape Templul lui Artemis.

1877 Wood publică *Descoperiri în Efes*. Secțiuni ale Mausoleului din Halicarnas sunt expediate în Marea Britanie.

1885-1909 Îndepărtarea resturilor din Templul lui Artemis.

1886 Statuia Libertății este dezvelită.

1935 Arhitectul lui Hitler, Speer, folosește cele Șapte Minuni drept sursă de inspirație.

1958 Atelierul lui Fidias este identificat în situl de la Olimpia.

1961 Este lansat filmul *Colosul din Rodos*.

1994 au loc săpături subacvatice în zona Farului din Alexandria.

2007 incendiu în situl de la Olimpia.

2013 descoperirea a peste 1.000 de fragmente de papirus într-o peșteră creată de om, de la Wadi al Jarf.

2019 descoperirea mormântului construit de Mausolos pentru tatăl său, Hekatomnus.